

Klasifikácia cudzincov

Pri klasifikácii cudzincov sa postupuje podľa školského zákona a podľa metodického pokynu Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy (MŠMT). Pri hodnotení detí cudzincov z predmetu český jazyk a literatúra sa prihliadne k dosiahnutej úrovni znalosti českého jazyka.

Pri hodnotení výsledkov vzdelávania žiakov, ktorí nie sú štátnymi občanmi Českej republiky a plnia v Českej republike povinnú školskú dochádzku, sa postupuje podľa § 51 až 53 školského zákona a § 14 až 17 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základnom vzdelávaní a niektorých náležitostiach plnenia povinnej školskej dochádzky.

Pri hodnotení týchto žiakov sa dosiahnutá úroveň znalosti českého jazyka považuje za závažnú súvislosť podľa § 15 ods. 2 a 4 vyhlášky, ktorá ovplyvňuje výkon žiaka. Pri hodnotení týchto žiakov zo vzdelávacieho obsahu vzdelávacieho odboru Český jazyk a literatúra určeného RVP ZV (alebo obsahom predmetu „Český jazyk a literatúra“ podľa doterajších vzdelávacích programov pre základné vzdelávanie) sa na konci troch po sebe idúcich polrokov po začiatku dochádzky do školy v Českej republike vždy považuje dosiahnutá úroveň znalosti českého jazyka za súvislosť podľa § 15 ods. 2 a 4 vyhlášky, ktorá ovplyvňuje výkon žiaka.

Aj v prípade cudzincov potom platí, že na konci 1. polroka nemusí byť žiak hodnotený na vysvedčení, a to ani v náhradnom termíne. Ak by ale žiak nebol hodnotený na vysvedčení na konci 2. polroka, znamenalo by to, že musí opakovať ročník.

Občan Slovenskej republiky má právo pri plnení študijných povinností používať, okrem predmetu "Český jazyk a literatúra", slovenský jazyk.

Jazyková podpora (podľa §16 ŠZ)

Noví žiaci - cudzinci majú teda zo zákona nárok na bezplatnú jazykovú prípravu. Ale ako je to so žiakmi, ktorí už v ČR bývajú dlhší čas, česky sa už celkom dohovoria, ale v jazykovo náročnejších úlohách v ČJ a iných predmetoch stále zlyhávajú? Majú nárok na podporu? Prípadne na akú? Ako pracovať so žiakmi, pre ktorých je zložitá organizovať jazykovú prípravu podľa § 20 (sú napríklad v škole jediní)?

Žiaci s nedostatočnou znalosťou alebo bez dostatočnej znalosti vyučovacieho jazyka sú od septembra 2016 vďaka novele školského zákona a vykonávacieho predpisu (vyhláška 27/2016 Sb., o vzdelávaní žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a žiakov nadaných), považovaní za žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami (SVP).

V novo nastavenom päťstupňovom systéme podporných opatrení sa jazykové podpory žiakov s **češtinou ako druhým jazykom (ČDJ)** týkajú predovšetkým **opatrení v druhom a treťom stupni podpory.** V oboch prípadoch je nutné odporúčanie školského poradenského zariadenia (ŠPZ). Je preto nutné **upozorňovať rodičov, na žiadosť** ktorých prebieha vyšetrenie v ŠPZ a s ich **súhlasom** sa navrhované podporné opatrenia ŠPZ budú realizovať.

Na čo majú žiaci nárok v rámci podporných opatrení (PO)?

- a) 2. stupeň podporných opatrení sa týka žiakov s **nedostatočnou znalosťou vyučovacieho jazyka** (približná úroveň češtiny na B1-B2).

Odporúčané podporné opatrenia:

- Špeciálna učebnica a pomôcky (učebnica češtiny pre cudzincov),
- 1 hod. týždenne **pedagogickej intervencie** (na prácu so žiakom alebo triedou v škole) – zameranej napr. na podporu češtiny, ako druhého jazyka,
- 1 hod. týždenne na **špeciálnu pedagogickú starostlivosť** poskytovanú špeciálnym pedagógom školy.

U žiakov s ČDJ (žiakov s potrebou podpory z dôvodu odlišných kultúrnych a životných podmienok) na ZŠ a SŠ je potrebné v **rámci najvyššieho možného počtu povinných vyučovacích hodín** posilniť výučbu českého jazyka alebo výučbu češtiny ako druhého jazyka, žiaci majú **nárok na 3 hod. ČDJ/týždeň, najviac 120 hod. /rok.**

- b) 3. stupeň podporných opatrení sa týka žiakov s **neznalosťou vyučovacieho jazyka** (približná úroveň češtiny na A0-A2).

Odporúčané podporné opatrenia:

- Úprava obsahu vzdelávania,
- Špeciálne učebnice a pomôcky (učebnica češtiny pre cudzincov),
- 3 hod. týždenne pedagogickej intervencie (z toho 1 hod. týždenne práce s triedou) – napr. podpora v ČDJ,
- 3 hod. týždenne na špeciálnu pedagogickú starostlivosť poskytovanú špeciálnym pedagógom školy, prípadne psychologickú intervenciu,
- Podpora výučby ďalším pedagogickým pracovníkom v rozsahu 0,5 úväzku (môže to byť napr. špecialista na výučbu češtiny ako druhého jazyka). U žiakov s ČDJ (žiakov s potrebou posilnenia výučby ČDJ) na ZŠ a SŠ sa odporúčajú **3 hod. ČDJ/týždeň, najviac 200 hod./rok.**
- Poradňa môže v rámci 3. stupňa podporných opatrení žiakovi odporučiť aj **predĺženie dĺžky vzdelávania** - pozri vyhlášku č. 27/2016 Sb., „*Ak to špeciálne vzdelávacie potreby vyžadujú (hlavne žiakov z odlišného kultúrneho prostredia alebo žijúcich v odlišných životných podmienkach), je možné v prípade potreby predĺžiť dĺžku základného, stredného a vyššieho odborného vzdelávania o 1 rok.*“ Toto riešenie je vhodné pre žiakov, ktorí po príjazde do ČR nastúpia do 9. ročníka, avšak z dôvodu neznalosti vyučovacieho jazyka v štúdiu zlyhávajú. Žiakov v tomto veku odporúčame primárne zaradiť iba **o ročník nižšie** s ohľadom na blížiacu sa prijímaciu skúšku na strednú školu.

Podporné opatrenia v 4. a 5. stupni sa detí s ČDJ týkajú iba v kombinácii so zdravotným postihnutím.

Základná škola

Školský zákon (ŠZ) ukladá rovný prístup pre všetkých pri prijímaní na vzdelanie, škola preto musí zaistiť cudzím štátnym príslušníkom bývajúcim na území ČR prístup k základnému vzdelaniu za rovnakých podmienok ako občanom ČR bez toho, aby doložili legálnosť svojho pobytu.

Všetci cudzinci majú právo na bezplatné vzdelanie na základných školách, právo na školské stravovanie, rovnako ako na záujmové vzdelávanie poskytované v školskom zariadení. Škola si pri prijímaní žiakov s ČDJ nesmie klásť žiadne podmienky. Jediným dôvodom na neprijatie žiakov s ČDJ je plná kapacita školy. S tým, že si školy kladú podmienky na prijímanie týchto detí, sa stále stretávame. Je potrebné si uvedomiť, že ide o porušovanie ŠZ.

Vyhláška 48/2005 Sb. (§10) ukladá riaditeľovi školy povinnosť, vyznamovať zákonného zástupcu žiaka **do jedného týždňa po prijatí** žiaka do školy o možnosti dochádzky do tried s jazykovou prípravou. Prípadne ich sama škola do výučby zaradiť. Viac o jazykovej príprave podľa § 20 ŠZ, vrátane aktuálneho zoznamu škôl poskytujúcich bezplatnú jazykovú prípravu v ČR.

Podpora žiakov s ČDJ s príchodom novely ŠZ č. 561/2004 Sb., spolu s vyhláškou 27/2016 Sb., prináša dôležité zmeny pre všetky deti a žiakov, ktorí potrebujú podporu pri výučbe. Patria medzi ne **aj deti a žiaci s ČDJ**.

Bezplatná príprava na začlenenie do školy a podpora výučby materinského jazyka

Krajský úrad príslušný podľa miesta pobytu žiaka v spolupráci so zriaďovateľom školy zaisťuje:

- a) bezplatnú prípravu na začlenenie do základného vzdelávania, zahŕňajúcu výučbu českého jazyka prispôbenú potrebám týchto žiakov,
- b) podľa možností v spolupráci s krajinou pôvodu žiaka podporu výučby materinského jazyka a kultúry krajiny jeho pôvodu, ktorá bude koordinovaná s bežnou výučbou na základnej škole.

Pokiaľ ide o vzdelávanie pedagogických pracovníkov, ktorí budú vzdelávať tieto deti, krajský úrad zaisťuje aj ich prípravu na túto činnosť. Základné školy, kde sa vzdelávajú deti účastníkov konania o udelenie azylu, žijúce v azylových zariadeniach aj mimo azylové zariadenia, zabezpečujú aj ich základnú jazykovú prípravu.

Základný legislatívny rámec pre vzdelávanie detí, žiakov - cudzincov

Základné práva sú zaručené všetkým, a to bez rozdielu pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery, náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného či sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menšine, majetku, rodu alebo iného postavenia. Prináležia občanom, ale aj cudzincom. Tieto základné práva sú vyjadrené v platnej legislatíve.

Legislatívny rámec tvoria:

- medzinárodné dohody podľa čl. 10 Ústavy ČR (Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dohovor o právach dieťaťa, Dohovor o právnom postavení utečencov atď.)
- Listina základných práv a slobôd - európska legislatíva (nariadenia a smernice)
- zákon o pobyte cudzincov
- zákon o azyle
- zákon o dočasnej ochrane
- školský zákon - súvisiace zákony, vyhlášky, pokyny ministerstiev...

Konkrétne práva a povinnosti týkajúce sa pobytu cudzincov nájdete v týchto zákonoch:

- zákon o azyle
- zákon o dočasnej ochrane
- zákon o pobyte cudzincov